

آينه

مهر

اصلاح‌طلبي، رویکرد امام حسين (ع)

● **ولی‌الله شجاع‌پوریان:** چند صبح‌ای است بسیاری از افرادی که دل در گرو دین و داعیه دلسوزی برای ایمان مردم دارند، برای موضوعات و پدیده‌های عادی جامعه مثل برگزاری یک مسابقه فوتبال در فلان روز یا برگزاری یک کنسرت و تئاتر یا استاد به اصل امربه‌معروف و نهی‌ازمنکر به سمت تحصن و مقابله روی می‌آورند، اما در برابر پدیده‌هایی اجتماعی‌تر که نیازمند اصلاح و برنامه‌ریزی در سطوح عالی حکومت اسلامی است، سکوت اختیار می‌کنند. مسئولان نظام جمهوری اسلامی ایران از معمار کبیر انقلاب گرفته تا مقام معظم رهبری با استاد به اصول و آموزه‌های اسلامی به نقدپذیری و امر و نهی حکومت اسلامی و مسئولان آن تاکید داشته‌اند؛ اما برخی رویکردها و مواضع در این سال‌ها با آنچه شایسته یک حکومت اسلامی و منطبق با فلسفه قیام عاشوراست، تمایز و افتراق دارد.
بیراه نیست اگر بگوییم رسالت اصلی بزرگان، علما و متولیان برنامه‌های عاشورایی در این روزها احای سنت پسندیده امربه‌معروف و نهی از منکر مسئولان و مدیران حکومت اسلامی و تداوم پیام مهم کربلا یعنی اصلاح‌طلبي در این روزگار است.

مهر

الزامات حسینی و عاشورایی بودن

یدالله جوانی: انقلابی‌گری در ذات و جوهره تک‌تک اصحاب باوقای امام حسین(ع) موج می‌زند. بدون انقلابی‌گری، نمی‌توان حسینی و عاشورایی بود. از مختصات این انقلابی‌گری، بصیرت حسین زمان و ایستادن در برابر یزید زمان است. به دنبال راه سوم نگرديم که اساسا چنین راهی وجود ندارد. بین دو جبهه حق و باطل، جبهه سوم وجود خارجی ندارد. بی‌تفاوت‌ها و کسانی که سرگرم زندگی کاملا مادی و دنیایی هستند، گمان نکنند در راه سوم حرکت می‌کنند و کاری به جبهه حق و باطل و به تعبیر عامیانه، کاری به این طرف و آن طرف ندارند. باید همگان بدانیم که اگر با حسین زمان نباشیم و اگر حسین زمان را نصرت نکنیم، خواسته یا ناخواسته، یزید زمان را یاری کرده‌ایم و این نوع زیستن، برخلاف عقلانیت و عشق است.

ایران

انتخابات ۹۶ رقابت خاکستری‌هاست

ناصر املانی: انتخابات ریاست‌جمهوری، ملی است؛ فقط تهران نیست. در انتخابات ریاست‌جمهوری تهران یک بخش کشور است و بنابراین تأثیر قشر خاکستری- که در انتخابات ۹۴ چهره مجلس را تغییر داد- کم می‌شود. چون آرای کل کشور ملاک است. اما نکته‌ای که درباره فاصله رای روحانی با نفر دوم فهرست اشاره کردید، این بود که روحانی با یک رقیب طرف نبود. با پنج نفر از یک جناح مواجه بود و به همین دلیل آرای رقیایش شکسته شد. اگر آن سوی میدان یک یا دو نفر بودند، فاصله رای، سه برابر نبود.

کیمیا

هرکه دارد هوس کرب و بلا بسم‌الله

محمدهادی صحرایی: شرح قاضی را امروز می‌توان به صندلی دبیرکل سازمان ملل یا سازمان‌های حقوق بشر نشاند که برق طلا و دینار چشم کمبیناشان را کور می‌کند و زیانتشان را اکندتر. پول می‌گیرند و قطع‌نامه می‌دهند. با قانون حیات وحشی که لیبرال دموکراسی غرب به نام تمدن به خورد مردم داده اصلا می‌توان به حرمله جایزه صلح نوبل داد که می‌تواند به آتی کودکی را از تشنگی برهاند. دموکراسی آنان یعنی گوسفندی را با دو گورگ سرزمین‌مذاکره نشاند تا در مورد غذایشان رای دهند و گوسفند نیز از این نظرخواهی شا بکشد و راضی. و همین‌گونه می‌توان پیش رفت و یک‌یک بایک یزید را در جهان امروز مگان‌پایی نمود. اما در این میان در میانه کدام می‌ساییم اخوی؟

انتقد

درباره رفتار سیاسی اصولگرایان

احمد شیرزاد: درواقع اصولگرایان در صورتی می‌توانند برای دوره‌های بعد و عرصه‌های دیگر ادعا داشته باشند که در سال آینده صحنه را خالی نکنند. فراموش نکنیم در سال ۸۴ محمود احمدی‌نژاد کاندیدای اصولگرایان نبود اما اصولگرایان صحنه را برای او خالی کردند و زمینه‌های موفقیتش را فراهم کردند. این اتفاق در سال ۸۸ هم رخ داد و اصولگرایان بار دیگر صحنه را برای احمدی‌نژاد خالی کردند. در سال ۹۲ هم با چند کاندیدا وارد میدان شدند و نتوانستند متحد شوند. به‌بیان‌دیگر این رفتار سیاسی مناسب جبهه‌ای که ادعا می‌کند توانایی اداره کشور را دارد، نیست. در واقع اصولگرایان وقتی نتوانند در میان خودشان متحد شوند و مسائل درونی خود را حل‌وفصل کنند، چطور می‌توانند ادعاهای بزرگ‌تری داشته باشند؟ به باور من اصولگرایان باید در انتخابات سال آینده متحد و منسجم ظاهر شوند و این واقعیت را نیز بپذیرند که ممکن است شکست بخورند. در واقع شکست‌خوردن در انتخاباتی که تمام‌قد و با تمام قوا و منسجم در آن حضور داشته باشی بهتر از این است که عرصه را خالی کنی. این خالی‌کردن عرصه برای اصولگرایان تنها می‌تواند یک پیامد داشته باشد، اینکه از این پس آنها وایسته به رانت سیاسی خواهند بود نه اقبال عمومی و رای مردم. حضور اصولگرایان با یک چهره قوی در عرصه انتخابات هم به نفع خودشان خواهد بود و هم به نفع کشور.

سیاست

آیت‌الله هاشمی‌رفسنجانی:

راه حل نخست فهم مصلحت از منظر امام مراجعه به اکثریت بود

مجلس

شورای نگهبان

شورای عالی

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

شورای

زیادی داریم که وقتی تعارضی روی دهد، براساس مصالح یا ادله‌ای خاص، یکی را ترجیح می‌دهند. تصلب بعضی‌ها و اصرار آنها بر نظرات خویش، باعث می‌شد مصوبات مجلس معطل شود. امام وارد شدند و حل کردند که هم قضا و هم حکم است. وقتی فتوا بدهند، بعضی‌ها می‌توانند بگویند که فتوای ما این نیست، اما وقتی حکم بدهند، مسئله حل می‌شود و آن نامه و آن دستور، هم حکم بود و هم فتوا.

مرحوم آیت‌الله العظمی گلپایگانی نامه سرگشاده‌ای به مجلس می‌نویسند که در آن، دیدگاه امام خمینی در پاسخ به نامه شما را نقد می‌کنند. امام خمینی در آن نامه به منطقی که شما به عنوان منطق حاکم بر دستگاه‌های فقهی درباره رابطه عرف و شرع مطرح کردید، اشاره می‌کنند و می‌گویند: «تشخیص موضوع ... در عرف و شرع به عهده عرف است» (صحیفه امام، ج۱۵، ص۳۱۱) و در ادامه تعریفی فقهی از نمایندگان مجلس ارائه می‌دهند و می‌گویند: «مجلس نماینده عرف است» (صحیفه امام، ج۱۵، ص۳۱۱). در جای دیگری می‌گویند: «در اختلاف میان مجتهد و مقلد! میزان عرف است» (صحیفه امام، ج۱۵، ص۳۰۶).

آیامی‌توان گفت پاسخ امام خمینی به نامه شما ترجمه‌ای از گزاره‌های «مجلس... در راس همه اموری که در کشور است واقع است» (صحیفه امام، جلد۸، ص۲۸۲) و «میزان رای ملت» است.
امام خمینی، ج۸، ص: ۱۷۲) و در واقع می‌تواند مفهوم **جمهوریت در دستگاه فقه- فکری امام خمینی را توضیح دهد.** چراکه سارمیر به گونه‌ای است که اگر مجلس درباره اهمیت موضوعی **مغایر با احکام اولیه به نتیجه رسید، می‌تواند هستم بگیرد که سطح اهمیت این موضوع، به اندازه‌ای هست که بتوان آن را در ردیف موضوعات دربردارنده **مصلحت و مفیده یا اختلالی برای نظام مطرح کرد** یا خبر. اگر **مصلحت بود، قید می‌کند و شورای نگهبان نمی‌تواند درباره آن نظر دهد.****

در اکثر موارد این دو عنوان تطابق داشتند. البته همیشه این‌گونه نبود، ولی اکثر این‌گونه بود که تشخیص مصلحت با کارشناسان است. کارشناسان نمایندگان عرف هستند که لازم نیست عرف عوام باشند، عرف متخصصان هستند. تشخیص موضوع هم چنین است. اگر به رساله‌ها نگاه کنید، متوجه می‌شوید که خیلی‌ها در همه احکام، وارد موضوع شدند. برای اینکه مردم در رفا باشند. منتها به جای عرف نشنند. در این مسئله می‌گفت که اینجا خلاف شرع است، یکجی، دو مورد هم نبود. در بحث‌های معمولی مشکلی نداشتم. بحث‌های خیلی مهم و طرح‌ها و لوايح مهم، تعدادی از مصوبات مانده بود.

آ مصادیقی را در این زمینه توضیح می‌دهید؟
مثلا مصوبات مربوط به معادن و تجارت خارجی و امتیازات کرده بود. نمایندگان روشنی دارند. اگر به مصوبات آن سال‌های مجلس مراجعه کنید، می‌بینید که چقدر از مصوبات به خاطر تشخیص‌های خلاف‌شرع بودن از سویی شورای نگهبان، معطل مانده بود. حتی چندین بار بین مجلس و شورای نگهبان ردوبدل می‌شد و دو طرف قانع نمی‌شدند و مسئله حل نمی‌شد. یکی از مسائلی که بعدها پیش آمد، مربوط به قانون کار بود. در مجلس تصویب کرده بودیم و شورای نگهبان اعتراض کرده بود که حل نشد. بعدها که من به دولت آمدم، آن اختلاف‌نظر به جمع آمد و حل شد. مسائل زیادی است که قابل‌دسترسی است.

به‌رحال این مسئله، مشکلی برای قانون‌گذاری ایجاد کرده نبود. نمایندگان رای داده بودند و حاضر نبودند از رای خود برگردند، چون مصلحت نمی‌دیدند. شورای نگهبان هم بر نظر خویش اصرار داشت. چاره کار این شد که به امام مراجعه کنیم. آن نامه که در اول بحث گفتید، من به امام نوشتم و از ایشان راه‌حل خواستم. چون می‌دانستم هرچه جلوتر برویم، اوضاع بدتر و مصوبات بیشتر معطل می‌شد. حتی بعید نبود کارهای اساسی کشور معطل شوند. ایشان این کارها دادند که تشخیص موضوع مال کارشناسان است و مال شورای نگهبان نیست که درباره آن نظر بدهد. فقها باید حکم بدهند. یعنی شورای نگهبان نباید دنبال مصلحت باشد، بلکه باید دنبال حکم باشد. این مسئله، مبنایی شد که کار کشور و مشکل معطلی مصوبات مجلس را حل کرد. احکام اولیه‌ای وجود داشت - اینکه امام آن احکام را قبول داشتند یا نه، بحث دیگری است - با تشخیص مصلحت و موضوع، قابلیت این را داشتند که استثنا شوند. متها قید زمان داشت که تا زمانی چنین است که مصلحت باقی باشد. جوابی را که امام داده بود، بر این مبنا بود. اگر کسی اهل کارهای فقهی باشد و تحقیق کند، می‌بینید که در ققه هم موارد

همان مقطع حاج احمد آقا به ما اطلاع دادند که امام درصدد این هستند نهادی تأسیس کنند که اگر اختلاف بین شورای نگهبان و مجلس حل نمی‌شود و در مجلس هم رای دوم‌رو به دست نمی‌آورد، در آن نهاد بررسی کنند. ما مدتی صبر کردیم که ایشان اعلام کنند که دیدیم اعلام نمی‌کنند. تصمیم گرفتیم نامه‌ای خدمت ایشان بنویسیم. آن روزها چون رئیس مجلس بودم و از جزئیات مسائل آگاهی داشتم، معمولاً نامه‌ها را من می‌نوشتم. البته نامه را در جلسه سران می‌خواندیم و نظرات دیگران را می‌گرفتیم و وقتی متن نهایی تهیه می‌شد، با امضای همه ما خدمت امام می‌فرستادیم. البته همیشه این‌گونه نبود. گاهی دیگران هم نامه می‌نوشتند.

در نامه نوشتم که «شنیدم شما چنین تصمیمی دارید و اگر واقعا بناست که چنین کاری کنید، حیف است فرصت را از دست بدهیم. خوب است زودتر این کار انجام شود». ایشان در پاسخ نامه ما، مجمع تشخیص مصلحت را تشکیل دادند. البته آن ترکیب، با هدف الاان هست، تفاوت دارد. ایشان خودشان چند نفر را تعیین کردند و کارهای مجمع شروع شد.

آ اولین گزاره امام خمینی در پاسخ به این نامه که اولین حکم تأسیس مجمع تشخیص مصلحت نیز هست، این است که «گرچه به نظر اینجانب پس از تهیه این مراحل زیر نظر کارشناسان که در تشخیص این امور مجمع هستند، احتیاج به این مرحله نیست» (صحیفه امام، ج۲۰، ص: ۴۴۶). برداشت شما از این گزاره امام چیست؟

ایشان می‌گویند، چون مخالفانی دارد و ممکن است در شریعت قانون شبهه کند و مسائلی پیش بیاید، احتیاطا باید در مجمع مطرح شود. البته وقتی کارشناسان موضوعی را تشخیص دادند، شورای نگهبان نباید مخالفت کند. اما در عمل دیدیم که اختلاف‌نظر پیش می‌آمد. امام در آن جمله تاکید می‌کنند یا اینکه آن کارشناسی‌ها کافی است، اما برای اینکه مسئله به طور کلی حل شود، برای تأسیس نهاد مجمع اقدام می‌کنیم تا حرف آخر را بزنند. البته این کار لازم بود. ما از آن موقع تا به حال که سال‌ها می‌گذرد، مشکلی در این جهت نداریم که در مسئله‌ای به بن‌بست برسیم. مگر در آیین‌نامه‌ها و مسائل جزئی که گاهی مشکلاتی پیش می‌آید، در بحث‌های اساسی مشکلی پیش نمی‌آید. آیت‌الله العظمی گلپایگانی تلگراف اعتراض‌آمیزی به امام داشتند که ظاهرا منتشر نشده است. البته نامه سرگشاده ایشان به مجلس در نقد منطق فتوایی که امام خمینی در آن اکثریت نمایندگان را مجاز به معلق‌کردن احکام اولیه شرعی مغایر بر مصلحت می‌داند، در دسترس است. امام خمینی در پاسخ به تلگراف ایشان که به نظر می‌رسد مضمونش مثل مضمون نامه سرگشاده ایشان است، می‌گویند: «اختیاراتی که به مجلس داده شده، برای تشخیص موضوع است که در عرف و شرع، برعهده عرف است و مجلس نماینده عرف است و نمایندگان خود از عرف هستند» (صحیفه امام، ج۱۵، ص۳۱۱).

آ همان‌گونه که عرض کردم، به نظر می‌رسد که امام معای فقهی جمهوریت را ترجمه می‌کنند و توضیح می‌دهند که مفهوم جمهوری اسلامی و مفهوم مجلس در ادبیات و دستگاه‌های فقهی چه جایگاهی دارد و چگونه تحقق می‌یابد. این نامه البته تقریبا ۱۰ سال پس از رحلت ایشان منتشر شد. در اینجا پرسش من این است که آیا در مذاکرات تجدیدنظرقانون اساسی به این دیدگاه امام مراجعه‌ای داشنتید؟ چرا تلاش نشد به همان دیدگاه اولیه امام برگردیم تا اکثریت مجلس تعیین‌کننده همه مسائل باشد؟

اگر هم چنین بود، نمی‌پذیرفتند. جمع بازگری قانون اساسی، همان احتیاطات امام را داشت و نمی‌خواستند اختلافات جدیدی به وجود بیاید. می‌دیدیم که امام به‌تدریج و براساس تجربیات تدریجی به اینجا رسیده بودند و نیاز نبود که ما نظر جدید امام را کنار بگذاریم و به نظر سابق ایشان برگردیم. مطمئنا اگر می‌خواستیم به آن نظر برگردیم، مشکلاتی که در روند کار ایجاد شده بود، برمی‌گشت و باقی می‌ماند.

البته من فکر می‌کنم در این موضوع جبهه‌های دموکراتیک سیاسی موردتوجه امام نبود. تشخیص موضوع به مردم واگذار شده بود که از لحاظ علمی هم درک‌شدنی بود.

آ اما این واگذاری نتیجه‌ای دموکراتیک دارد.

یک بحث سیاسی نبود که امام مطرح کرده بودند و مردم خواهند رای بدهند تا این یا آن باشد. امام در یک مسئله‌ای که ریشه‌ای فقهی داشت، تکیه بر عرف تاکید می‌کردند که عرف مردم باشد. البته تکیه بر عرف متخصصان هم نظر مردم مطرح می‌شد. البته باید توجه داشته باشید که در مجلس، مسائل براساس عرف متخصصان بررسی می‌شود. چون توده مردم که نیستند. **آ امام اشاره می‌کنند که به عرف کارشناس مراجعه کنند؛ یعنی به نمایندگان هم توصیه می‌کنند که نظر کارشناسان توجه کنند؛ چنانکه مفهوم عرف خاص و متخصص در ادبیات فقهی مطرح است.** در جایی توضیح می‌دهند: این نکته نیز لازم است که تذکر داده شود که رد احکام ثانویه پس از تشخیص موضوع به‌وسیله عرف کارشناس، یا رد آ احکام اولیه فرقی ندارد. چون هر دو احکام‌اللهی می‌باشند». (صحیفه امام، ج۱۷، ص: ۳۲۱)

عرف خاص و متخصص، همان عرف کارشناسان است، آنکه توده مردم از طریق رفتارندم و به‌صورت دموکراتیک نظر می‌دهند، با انتخابات انجام می‌شود؛ اما اینجا برای مسائلی بحث می‌شود که لازم است متخصص بحث کند تا به تصمیم‌گیری گرفته شود. در

ادامه در صفحه ۷

آينه ديروز

۹ سال پیش در چنین روزی

کیمیا

- رئیس مجلس مصر در دیدار با حدادعادل: قدرت ایران به نفع منطقه است
- «مرتضی حاجی» رئیس ستاد ائتلاف تهران بزرگ شد
- ادامه مذاکرات ایران و آژانس؛ موضوع سانتریفیوژهای P1 و PT احتمالا تا نوامبر حل می‌شود
- وزیر اطلاعات در دیدار مدیران رسانه‌ها: رسانه‌ها باید اعتماد میان مردم و مسئولان را عمیق‌تر کنند
- وزیر کشور پاکستان: اسلام‌آباد مخالف هرگونه دسیسه‌چینی غربی‌ها علیه ایران است
- کوچک‌زاده، نماینده مجلس: هیچ تحقیق و تفحصی از قوه قضائیه انجام نشده است
- نماینده داتم ایران در مقرر سازمان ملل: اصلاحات در بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول غیرقابل اجتناب است

انتقد

- دفاع پوتین از برنامه هسته‌ای ایران در دیدار با سارکوزی
- پاسخ حسن روحانی به احمدی‌نژاد: کشور ملک طلق کسی نیست و احساس مالکانه داشتن نسبت به مردم و کشور، بزرگ‌ترین مشکل و درد بی‌درمان جامعه است
- معاون وزیر کشور: دولت نهم و مجلس هفتم محصول رای ۱۵ساله‌هاست
- وزیر نیرو: نیازی به سرمایه خارجی نداریم
- با اتمام دومین نشست ایران و آژانس پس از توافق جدید صورت گرفت؛ پایان مذاکرات P1 و P2
- مخالفت شرکت‌های فرانسوی با تحریم‌های تجاری علیه ایران

ایران

- رئیس سازمان بازرسی کل کشور: نخه‌پروری سیاسی نیاز اساسی کشور است
- حدادعادل در سفر به ساریو:و: ایران خواهان زندگی مسالمت‌آمیز سه قوم موجود در بوسنی‌وهرزگوین است
- دیدار آیت‌الله مکارم‌شیرازی و اسقف شهر واشگتن درباره صلح جهانی
- ولادیمیر پوتین: هیچ مدرکی برای تولید سلاح هسته‌ای در ایران وجود ندارد
- تاکید ایران بر ضرورت همکاری‌های دوجانبه و بین‌المللی کشورهای درحال‌توسعه
- نخست‌وزیر سابق اسپانیا: بهانه‌های آمریکا درباره ایران دروغ است

آقاب

- رئیس مجلس الشعب مصر: تجزیه عراق از اهداف غیرمستقیم آمریکا علیه ایران است
- کاهش اختلافات روسیه و فرانسه درخصوص مسئله هسته‌ای ایران؛ پوتین: ایران را به شفاف‌سازی تشویق کنید
- نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس: افزایش تعرفه‌ها، قاچاق را توجیه‌پذیر می‌کند
- وزیر نیرو خبر داد: اعطای ۹۰۰ میلیون یورو از حساب ذخیره ارزی
- عضو کمیسیون اقتصادی مجلس: تصمیمات تازه‌ده در مورد ادغام وزارتخانه‌ها، نتیجه‌ای حاصل نمی‌کند
- وزیر مسکن: اعتبار تعیین‌شده برای احداث سالانه ۵/۱ میلیون خانه کفایت نمی‌کند
- کاندیداهای جمهوری‌خواه ریاست‌جمهوری آمریکا: حمله به ایران باید با اجازه ننگره باشد
- فرمانده سابق ناتو: اقدام نظامی علیه ایران، قیمت نفت را به ۴۰۰ دلار می‌رساند

جمهوری اسلامی

- احمدی‌نژاد: به هیچ قدرتی باج نخواهیم داد
- سازمان بازرسی کل کشور بر دیوان محاسبات اداری نظارت می‌کند
- حدادعادل در پیامی به مجالس اسلامی: حل مشکلات امروز جهان اسلام تنها با همبستگی حقیقی امکان‌پذیر است
- آیت‌الله مکارم‌شیرازی در دیدار با اسقف شهر واشگتن: با افکار مادی‌گرای صلح در جهان برقرار نمی‌شود

اطلاعات

- احمدی‌نژاد: مبارزه به معنای جدال، تقابل و جنگ نظامی نیست بلکه حرکت اصلاحی با نگاه به آینده بهتر و کاهش ناسامانی‌هاست
- رئیس مجلس: اروپا بازنده تحریم‌ها خواهد بود، دوستان فرانسوی از آمریکایی‌ها تقلید نکنند
- قرارداد تولید ماده اولیه آلومینیوم با کنسوسیم ایرانی- چینی به امضا رسید
- روز سوم مذاکرات فنی ایران و آژانس در تهران